

MODUS PONENS, MANN! ØKSESKAFT!

Av Kristian Bjørkdahl

Ole Martin Moen hevder at jeg fører et logisk ugyldig argument. Jeg skal være den første til å innrømme at jeg aldri kom så langt som til logikkdelen av filosofi grunnfag. Men jeg anser ikke det som noe stort tap; jeg mener å ha klart meg tålelig bra uten. Imidlertid sov jeg heller dårlig på noen av logikkforelesningene på ex. phil., og da må jeg (med et halvt øre) ha snappet opp noe sånt som at man ikke skal argumentere mot stråmenn. I sitt svar til min artikkel gjør Moen det til en kunst å bryte denne normen for saklig argumentasjon.

For det første gjengir han min posisjon som et forsvar for dyrerettigheter, selv om jeg aldri kommer i nærheten av å nevne dette begrepet. Moen ser ut til å mene at så snart man tar til orde for å tenke moralsk om forholdet mellom mennesker og dyr, så gjør man seg dermed til talsperson for dyrs rettigheter. Enhver med kjennskap til dyreetikk vet imidlertid at dette feltet byr på et utall posisjoner, hvorav dyrerettighetsteori bare er én. For ordens skyld: Dyrs rettigheter inngår ikke i mitt prosjekt.

For det andre anfører Moen mot min posisjon at vi «verken kan eller bør opphøye denne menneskestandarden til noe evig og hellig som også skal anvendes til dyr.» Men jeg har aldri foreslått at vi skal anvende noen menneskestandard på dyr, og jeg skjønner ikke hvorfor Moen leser meg slik. Det eneste jeg har gått inn for er å tone ned motsetningene, konfliktene, og det radikalt adskilte, som vi har en tendens til å ta som et grunnleggende premiss for forholdet mellom mennesker og dyr. For øvrig tviler jeg på om det finnes noe som er evig eller hellig, og en slik overbevisning motiverer det meste av det jeg skriver.

For det tredje vil Moen ha meg til å mene at «mennesker har et særskilt forvalteransvar og derfor ikke kan benytte naturen rundt seg til sitt eget beste.» Dette har jeg aldri sagt. Og om et forvalteransvar ikke slår meg som helt urimelig, tar jeg det som en selvfølge at mennesker skal kunne benytte naturen til sitt eget beste. Men selv om mennesker

legitimt kan bruke dyr og natur, kan man samtidig kreve at det tas en del hensyn.

For det fjerde gir Moen inntrykk av at jeg er motstander av at vi melker, dreper, og spiser kuer (og formodentlig andre dyr). Dette har jeg ikke gitt uttrykk for. Det jeg *kunne* ha gitt uttrykk for, men som jeg ikke syntes hørte hjemme i artikkelen, er at jeg mener måten vi melker, dreper, og spiser dyr på i vårt samfunn, gjør oss til mindre sjenerøse mennesker enn vi behøver å være.

Moen reiser like fullt et spørsmål av filosofisk interesse, som jeg kan forsøke å besvare på ikke-filosofisk vis, nemlig hvorvidt et naturalistisk utgangspunkt kan gi rom for moralske plikter overfor dyr. Strengt tatt fremmer ikke Moen dette som et spørsmål i det hele tatt, han snarere slår fast at de to ikke lar seg kombinere. Men da undrer jeg om Moen mener at undertegnede er en umulighet, eller kanskje i beste fall et tilfelle av splittet personlighet? Jeg er jo nettopp en naturalist som opplever at omsorg for dyr er viktig. Mener Moen at jeg, siden jeg verken tror på Gud eller Kant, ikke kan bry meg om noen ting? (Moen tillater så vidt jeg forstår en moralsk «menneskestANDARD» i et naturalistisk verdensbilde, men det er uklart for meg hvorfor denne er så uproblematisk, hvis det samme naturalistiske utgangspunktet gjør et moralsk forhold til dyr plent *umulig*.)

Jeg tror på ingen måte at «mennesker er gitt et mystisk, metafysisk mandat og en mystisk, metafysisk plikt som resten av naturen ikke er gitt,» slik Moen hevder. Jeg tror, ganske enkelt, at det selv i en naturalistisk verden finnes vesener som er avhengige av å skape mening – for at de skal forstå verden, og for at de skal ha noe å *leve for* og *i forhold til*. Disse vesenene er mennesker, og det er ikke noe mystisk ved dem. Vi er bare dyr som gjennom evolusjonshistorien har utviklet et apparat for moralsk handling og refleksjon. Hva vi bruker dette apparatet til, er det ingen andre enn vi selv som bestemmer. Jeg foreslår at vi bruker det til å bry oss om både mennesker og dyr.